

Cezaevinin Ve Hapsetmenin Suçu Engellemedeki Etkisi

Suçun engellenmesi veya kontrol altına alınmasında öne çıkan kurumlardan biri hiç kuşkusuz cezaevidir. Diğer bir ifade ile cezaevi veya hapisane, günümüzde suçla mücadele etmenin en etkili araçlarından birini oluşturmaktadır. Bu nedenle cezaevinin en belirgin özelliğinin, suç işleyen bireyin cezalandırılmasını sağlayan kurumsal bir işlevselliğe sahip olmasıdır denilebilir. Benzer biçimde, suçluların kapatılma yoluyla cezalandırılmalarını tanımlayan hapsetme cezası da, bireyleri suç işlemekten caydırmada en geniş ve etkili bir yöntem olarak kabul edilmektedir.

Bu çerçevede cezalandırma, hapsetme, gözaltı, şartlı tahliye, cezaevi sistemi v.b unsurlar bireyleri suç işlemekten caydırmak için geliştirilmiş uygulamalar olarak dikkat çekmektedir. Bu çalışmada, özellikle suçla mücadele kapsamında; cezaevinin veya hapsetmenin, bireyleri suç işlemekten ne düzeyde alıkoyduğu/engellediği sorunsalı irdelenmektedir.

Gelişmiş batı ülkelerinde cezaevi gerçekliği önemli çalışma konuları arasında yer almaktadır. Cezaevlerinin işlevi, uzun veya kısa süreli hapis cezası, cezaevinin caydırıcılığı, rehabilitasyon faaliyetleri, hapisane türleri ve koşulları ile yeniden suçluluk v.b konular üzerine odaklanan araştırmalara ilişkin zengin bir literatürün varlığı dikkatlerden kaçmamaktadır. Ülkemizde ise cezaevleri ile ilgili yapılan araştırmaların sayısı oldukça azdır. Bu nedenle bu araştırma, cezaevinin suçlular üzerindeki caydırıcı rolünü tartışma çerçevesinde kuramsal bir katkı yapmayı hedeflemektedir.

Cezaevlerinin, bireyleri yeniden suç işlemekten caydırmak ve suç işleme eğilimine sahip olan bireyleri suç işlemekten engellemek gibi bazı temel işlevleri vardır. Ancak, cezaevinden tahliye olan bazı suçluların tekrar suç işledikleri bilinen bir gerçektir. Bu araştırmanın temel problemini, suçlulukla mücadelede etkili formel kurumlardan biri olan cezaevinin bazı suçluları yeniden suç işlemekten neden caydıramadığı konusu oluşturmaktadır. Bu temel araştırma problemi ile ilintili olarak caydırıcılık açısından cezaevi koşullarının nasıl olması gerektiği sorunu ele alınacaktır. Burada, mahkumların cezaevlerinde iyi koşullarda tutulmalarının veya geniş haklara sahip olmalarının mı yoksa cezaevi koşullarının ağırlaştırılmasının mı suçlulukta daha çok caydırıcı olduğu sorunsalı tartışılacaktır. Bundan ayrı olarak araştırma sorunsalı ile ilintili olarak bu makale boyunca yanıtı aranan temel sorulardan bir kaçısı şu şekilde belirtilebilir: Cezalandırma biçimi olarak hapsetme, bireyleri suç işlemekten caydırabilmekte midir? Nasıl bir cezalandırma biçimi, bireyleri suç işlemekten daha çok caydırılabilir veya tekrar suç işlemelerini engelleyebilir? İşlediği suçtan veya suçlardan dolayı cezaevine kapatılan suçluların, cezaevinden tahliye edildikten sonra yeniden suç işlemelerinde, cezaevinin yapısına ilişkin hangi faktörler etkili olmaktadır? Suçluların cezaevlerinde ıslah edilmeleri veya topluma uyum sağlayacak şekilde iyileştirilmeleri mümkün müdür? Cezaevine alternatif olarak geliştirilen yaklaşımlar nelerdir? Son olarak, suçla etkili bir mücadele için, nasıl kriminal bir adalet politikası oluşturulmalıdır?

Araştırmanın temel varsayımını ise, suçlu bireylerin kendi aralarındaki etkileşim düzeylerini arttırıcı bir imkanı yaratmış olması ve bünyesinde suçlu bir kültürü barındırması açısından cezaevlerinin, kriminal bir ortam olduğu ve dolayısıyla bireyleri sadece cezaevlerine kapatmakla suçlulukla mücadele edilemeyeceği tezi oluşturmaktadır. Bununla ilintili olarak burada cezaevinin bu kriminal yapısının ancak çok etkili bir biçimde ve uzman bir ekip tarafından yürütülecek rehabilitasyon çalışmaları ile kısmen giderilebileceği ileri sürülebilir.